

Oikeusministeriön lausunto LVM:lle Arviomuistiosta sähköpotkulautailun ja mikroliikkumisen ratkaisu- ja sääntelyvaihtoehtoista

(4) Mikä on näkemyksenne luvussa 7 esitetystä liikenne- ja viestintäministeriön arviosta? Tulisiko arviota täydentää joillain tavalla?

Liikenne- ja viestintäministeriön arviomuistion lukuun 7 sisältyvästä promillerajan asettamisesta polkupyöräilylle ja kevyen sähköajoneuvon kuljettamiselle oikeusministeriö lausuu seuraavaa:

Arviomuistiossa (s. 50) todetaan, että merkittävä osa mikroliikenteen onnettomuuksista on tapahtunut päihtyneenä. Arviomuistiossa todetaan, että liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa 0,5 promillen rajan asettamista polkupyöräilylle ja kevyen sähköajoneuvon kuljettamiselle ja että jos rangaistus olisi rikosoikeudellinen, siitä säädettäisiin rikoslaisa. Arviomuistiossa todetaan edelleen, että jos rikosoikeudellista rangaistusta ei kuitenkaan pidetä mahdollisena, promillerajan noudattamatta jättäminen sanktioitaisiin tuntuvalta liikennevirhemaksulla ja tällöin promillerajasta ja hallinnollisesta sanktiosta säädettäisiin tieliikennelaisa.

A) Rikosoikeudellista sääntelyä koskeva vaihtoehto

Kuten oikeusministeriö on jo aikaisemmin arviomuistion liitteenä 3 olevassa selvityksessään (Oikeusministeriön selvitys pyöräilyn ja mikroliikkumisen promillerajoista) todennut, rikosoikeudellisen promillerajan asettaminen pyöräilylle ja mikroliikkumiselle ei ole rikosoikeudellisesta näkökulmasta perusteltua. Tämä johtuu kriminalisoinnin hyväksyttävyydelle kriteerejä asettavista perusoikeuksien rajoitusedellytyksistä ja kriminalisointiperiaatteista, erityisesti perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvasta hyväksyttävyyksvaatimuksesta (erityisesti liitteen 3 s. 7-8 ja 13) ja kriminalisointiperiaatteisiin kuuluvasta ultima ratio -periaatteesta (erityisesti liitteen 3 s. 8, 9, 11 ja 13-14).

Kriminalisoinnilla puututaan aina perusoikeuksiin siihen liittyvien rangaistusten muodossa. Perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan hyväksyttävyyksvaatimuksen mukaan perusoikeuksien rajoitusperusteiden

Postiosoite Postadress Postal Address Oikeusministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 25 00023 Valtioneuvosto	Eteläesplanadi 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 7730 +358 9 1606 7730	kirjaamo.om@gov.fi oikeusministerio.fi

tulee olla hyväksyttäviä ja rajoittamisen tulee johtua painavasta yhteiskunnallisesta tarpeesta (6 PeVM 25/1994 vp, s. 5.). Arviomuistion liitteestä 2 (Selvitys pyöräilyn ja mikroliikkumisen promillerajasta, s. 61) käy ilmi, että pyöräilijöiden ja sähköpotkulautailijoiden onnettomuuksissa loukkaantuvat pääasiassa kyseiset henkilöt itse. Rikosoikeuden keinoin toteutettavalle yksilöiden ohjaamiselle rationaalisempiin valintoihin omalle hengelle tai terveydelle aiheutuvien vahinkojen välttämiseksi säätämällä rikosoikeudellinen promilleraja polkupyöräilylle ja kevyen sähköajoneuvon kuljettamiselle ei lähtökohtaisesti voida nähdä olevan painavaa yhteiskunnallista tarvetta ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävää perustetta.

Lisäksi on syytä pitää mielessä ensinnäkin, että siltä osin kuin tällaisissa onnettomuuksissa konkreettisesti aiheutetaan vahinkoa toisille, tällaista vahingon aiheuttamista voivat koskea muut rikoslain säännökset, kuten esimerkiksi vammantuottamusta koskeva rikoslain 21 luvun 10 §. Toiseksi liikennejuopumusta moottorittomalla ajoneuvolla koskevassa rikoslain 23 luvun 9 §:ssä niin sanottu tankojuoppous on jo säädetty rangaistavaksi silloin, kun kuljettaja aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle.

Lisäksi arviomuistion liitteestä 2 (s. 51) käy ilmi, että sähköpotkulautailua ja alkoholitapaturmia on erityisesti suurissa kaupungeissa nuorempien ikäluokkien keskuudessa yöaikaan. Kun varsinaiseksi ongelmaksi, johon halutaan puuttua, on muodostunut erityisesti tietyn käyttäjäryhmän etupäässä omaa turvallisuuttaan vaarantava liikennekäyttäytyminen tiettyinä ajankohtina, rikosoikeudellisella promillerajalla säädetäisiin rangaistavaksi päihtyneenä pyöräily ja sähköpotkulautailu olennaisesti tätä laajemmin.

Arviomuistion liitteestä 2 (Selvitys pyöräilyn ja mikroliikkumisen promillerajasta, s. 52) käy ilmi, että päihtyneenä pyöräilyn ja mikroliikkumisen vähentämiseksi onkin olemassa toimiviksi todettuja rikosoikeudelle vaihtoehtoisia keinoja, joilla voidaan perusoikeuksiin lievemmin puuttuen ja rikosoikeutta kohdennetummin puuttua varsinaisen riskiryhmän toimintaan. Näitä ovat erityisesti kuntien sähköpotkulautojen ja polkupyörien vuokraustoiminnalle asettamat ajalliset, alueelliset ja nopeutta koskevat rajoitukset. Arviomuistiossa (s. 50) todetaan, että liikenne- ja viestintäministeriön arvion mukaan kuntien ja palveluntarjoajien tulisi jatkaa vapaaehtoista sopimista ja palveluntarjoajien itsesääntelyn kehittämistä, millä keinoilla on tähän mennessä saatu aikaan positiivisia liikenneturvallisuusvaikutuksia. Rikosoikeudelle vaihtoehtoiset keinot näyttävät ultima ratio -periaatteen näkökulmasta riittävinä käsillä olevaan ongelmaan puuttumiseksi eikä rikosoikeudellisen promillerajan asettaminen siten ole tällaisessa tilanteessa periaatteen edellyttämällä tavalla välttämätöntä.

Tarkempien yksityiskohtien osalta oikeusministeriö viittaa arviomuistion liitteenä 3 olevaan laatimaansa selvitykseen.

B) Hallinnollisia sanktiota koskeva vaihtoehto

Arviomuistiossa (s. 42) todetaan, että ”Jos rikosoikeudellisen rangaistuksen säätäminen ei ole kriminalisointiperiaatteet huomioiden perusteltua, vaihtoehtona olisi promillerajasta ja hallinnollisen sanktion uhkasta säätäminen tieliikennelaissa.” Edelleen liikenne- ja viestintäministeriön johtopäätöksenä todetaan, että promillerajan noudattamatta jättäminen sanktioitaisiin tuntuvalle liikennevirhemaksulla, jos rikosoikeudellista rangaistusta ei nähdä mahdolliseksi.

Oikeusministeriö painottaa, että myös rangaistusluonteista hallinnollista seuraamusmaksua koskevan sanktiosääntelyn on täytettävä viimesijaisuuteen ja välttämättömyyteen kiinnittyvät vaatimukset. Hallinnollisia sanktioita koskevassa sääntelyssä on huomioitava perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset, ja sanktiosääntelyn on siten täytettävä vaatimukset muun muassa sääntelyn hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Perusoikeusrajoituksen hyväksyttävyyksivaatimuksen mukaisesti hallinnollisille sanktioille on esitettävä painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä pe-

ruste (PeVL 23/1997 vp, s. 2/II). Esimerkiksi fisikaaliset tavoitteet eivät ole hyväksyttäviä perusteita seuraamussääntelylle (PeVL 61/2014 vp). Suhteellisuusvaatimus puolestaan edellyttää sen arvioimista, onko sanktiointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi eli onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin teon säätämällä rangaistavaksi. Hallinnollisten sanktioiden tulee lisäksi lähtökohtaisesti olla viimesijaisia suhteessa muihin samasta rikkomuksesta määrättäviin hallinnollisiin seuraamuksiin.

Johtopäätöksenä voidaan sanktioiden osalta viitata arviomuistion liitteessä 3 (Oikeusministeriön selvitys pyöräilyn ja mikroliikkumisen promillerajoista) todettuun: ”Päihtyneenä pyöräilyn ja mikroliikkumisen vähentämiseksi on selvityksestä ilmenevin tavoin useampiakin toimiviksi todettuja rikosoikeudelle vaihtoehtoisia keinoja, joilla voidaan perusoikeuksiin lievemmin puuttuen tai niihin lainkaan puuttumatta sekä rikosoikeutta kohdistetummin puuttua varsinaisen riskiryhmän toimintaan. - - Rikosoikeudellisen promillerajan asettamisen tai muunkaan sanktion asettamisen ei siten voida katsoa olevan perusteltua.” (s. 12, ks. myös s. 14). Todettu sanktioinnin viimesijaisuus koskee myös hallinnollisia seuraamusmaksuja.

Erityisasiantuntija

Sonja Sjöman

Osastopäällikkö

Ville Hinkkanen

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi